

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ԲՈՒՀԻ
ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ

Աբաջյան Խաչիկ

Երևանի պետական համալսարան, Հայաստան

Բանալի բառեր: Բարձրագույն ուսումնական հաստատություն, կառավարման մարմիններ, հոգաբարձուների խորհուրդ, գիտական խորհուրդ, մասնակցային կառավարում, ուսանողների մասնակցություն:

Ամփոփում: Բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների արդյունավետ կառավարումը կարևոր նախապայման է բարձրագույն մասնագիտական կրթության ոլորտն ու բուհերի բնականոն զարգացումն ապահովելու համար: Բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների կառավարման մարմիններում չափազանց կարևոր է ուսանողների մասնակցությունը, քանի որ վերջիններս բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ուղղակի շահառուներն են:

Հետազոտության հիմնախնդիրը Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների կառավարման գործընթացներում ուսանողների մասնակցության ձևաչափերի, հիմնախնդիրների ուսումնասիրությունն է: Այս հոդվածի նպատակը բուհի կառավարման գործընթացում ուսանողների մասնակցության հիմնախնդրի բազմակողմ ուսումնասիրությունն է: Ուսումնասիրության ենթ ենթարկել ոլորտը կարգավորող օրենսդրական ու ենթօրենսդրական փաստաթղթերը, «Բարձրագույն կրթության ու գիտության մասին» օրենքի նախագծով առաջարկվող փոփոխությունները, որոնք զգալի փոփոխություններ են առաջարկում բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների կառավարման գործընթացներում: Հետազոտության շրջանակներում վեր են հանվել ուսանողների՝ բուհի կառավարման տարբեր մարմիններում մասնակցության ձևաչափերն ու զարգացման հեռանկարները:

Ընդհանուր առմամբ հանգել ենք հետևյալ եզրահանգումներին: Կարող ենք փաստել, որ Հայաստանի Հանրապետությունում գործող օրենսդրական կարգավորումները, մասնավորապես 1999 թ. ապրիլի 14-ին ընդունված «Կրթության մասին» ՀՀ օրենքի 28-րդ հոդվածի 10-րդ մասը, որը սահմանում է կառավարման բոլոր մարմիններում ուսանողների քսանհինգ տոկոս մասնակցության պարտադիր բնույթը, հստակորեն սահմանում է ուսանողների ներգրավվածությունը բուհական կառավարման գործընթացներում, որը, սակայն, չի արտացոլվում «Բարձրագույն կրթության և գիտության մասին» ՀՀ օրենքի նախագծում, որը հետ քայլ է բարձրագույն կրթության ոլորտում իրականացվող բարեփոխումներից: Թեև ներկայումս ուսանողներն ընդգրկված են կառավարման մարմիններում, սակայն առկա են մի շարք խնդիրներ՝ հիմնականում կապված մասնակցության ձևաչափերի, ուսանողների ընդգրկվածության, ընտրության պահանջների և այլ դրույթների հետ: Թեև «Բարձրագույն կրթության և գիտության մասին» ՀՀ օրենքի

նախագիծը չի բացառում ուսանողների մասնակցությունը բուհերի կառավարման գործընթացում, սակայն առկա են մի շարք անհասկանալի ձևակերպումներ և դրույթներ, որոնք ամբողջությամբ չեն կարգավորում առկա իրավիճակն ու խնդիրները:

Ներածություն: Այս հոդվածի նպատակը բուհի կառավարման գործընթացում ուսանողների մասնակցության հիմնախնդրի բազմակողմ ուսումնասիրությունն է: Հետազոտության հիմնախնդիրը Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների կառավարման գործընթացներում ուսանողների մասնակցության ձևաչափերի, հիմնախնդիրների ուսումնասիրությունն է:

Հիմնախնդրին առնչվող արդիական այլ հետազոտությունների և հրապարակախոսությունների կարճ վերլուծություն: Բուհերի կառավարման ոլորտում տարբեր հեղինակներ մատնանշում են ուսանողների ներգրավվածության կարևորությունը բուհերի կառավարման և գործունեության մեջ: Հիմնահարցի վերաբերյալ հետազոտություններ են իրականացրել Պլանսար, Սուլերը, Ֆուլանան, Պալիսերան, Մոնսերատը, Բենեդիկտոն, Օրանը, Լիզիոն, Վիլսոնը, Մենոնը, Զուոն, Ռացոյը, Բուդադյանը, Սարգսյանը և այլք: Նշված հեղինակները համարում են, որ սա այս մասնակցային գործընթացների արդյունավետ ու կրթական նշանակությունը ճանաչելու ամենաուղղակի և ակնհայտ ձևն է:

Հետազոտության նորույթը: Հետազոտության մեջ ուսումնասիրվել են ոչ միայն ոլորտը կարգավորող արդեն իսկ գործող օրենքներն ու ենթաօրենսդրական փաստաթղթերը, այլև «Բարձրագույն կրթության և գիտության մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը: Վեր են հանվել ուսանողների՝ բուհի կառավարման տարբեր մարմիններում մասնակցության ձևաչափերն ու զարգացման հեռանկարները:

Հիմնական նյութի շարադրանքը: 2005 թ. Հայաստանի Հանրապետությունը, ստորագրելով Բերգեյի կոմյունիկեն, միացավ Բոլոնիայի բարեփոխումների գործընթացին, որով ստանձնում էր մի շարք պարտավորություններ: Բոլոնյան գործընթացը ենթադրում էր բարձրագույն կրթության ոլորտում լքջագույն բարեփոխումների իրականացում և բուհերի միջև փոխձանաչելիության ու համընդհանուր նորմեր սահմանելու անհրաժեշտություն: 1999 թ. Բոլոնիայի հռչակագրով, ինչպես նաև 2003 թ. Պրահայի կոմյունիկեով ամրագրված մի շարք կարևոր դրույթներում առանձնահատուկ է ուսանողների մասնակցության ու ազդեցության անհրաժեշտությունը բուհական կառավարման համակարգում, մասնավորապես կրթության բովանդակության մշակման և հաստատման համատեքստում [9, էջ 3]:

Ուսանողների մասնակցության կարևորությունը ամրագրված է ոչ միայն Բոլոնյան գործընթացի շրջանակներում, մասնավորապես Պրահայի կոմյունիկեով, այլև դրա նշանակությանն են անդրադառնում մի շարք հեղինակներ: Ուսանողների մասնակցությունը բուհի կառավարմանը մասնակցային գործընթացների արդյունավետ կազմակերպման և դրանց կրթական նշանակությունը ճանաչելու ամենաուղղակի և ակնհայտ ձևն է [8, էջ 2-3]:

Ուսանողների ներգրավվածության անհրաժեշտությունը բուհական կառավարման մարմիններում կարող ենք հիմնավորել մի շարք պատճառներով.

1) ուսանողները բուհի հիմնական շահառուներն են, ուստի խիստ կարևոր է վերջիններիս ներգրավվածությունը կրթության բովանդակության մշակման ու հաստատման, բուհի համար ռազմավարական և օպերատիվ որոշումների կայացման գործընթացում,

2) համալսարանի կառավարման մարմինների կողմից ընդունված որոշումների մեծ մասն ուղղակիորեն ազդում է ուսանողների վրա, ուստի վերջիններիս ուղղակի մասնակցությունը այդ գործընթացներին տրամաբանական է,

3) ժողովրդավարական կառավարման մոդելներին բնորոշ է մասնակցային կառավարումը, որում ներգրավվում են շահագրգիռ բոլոր կողմերը:

Ուսանողների մասնակցությունը բուհի կառավարման մարմիններում ամրագրվում է մի շարք օրենսդրական ու ենթաօրենսդրական փաստաթղթերով: Ըստ «Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ սահմանվում է, որ «բարձրագույն ուսումնական հաստատության կառավարումն իրականացվում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը և բարձրագույն ուսումնական հաստատության կանոնադրությանը համապատասխան, ինքնակառավարման հիման վրա՝ միանձնյա ղեկավարման և կոլեգիալության սկզբունքների գուգակցմամբ, բարձրագույն ուսումնական հաստատության խորհրդի, գիտական խորհրդի և ռեկտորատի գործառնությունների իրականացմամբ» [1, հոդված 15]: «Հիմնադրամների մասին» ՀՀ օրենքի 21-րդ հոդվածն էլ սահմանում է, որ հիմնադրամների կառավարման բարձրագույն մարմինը հոգաբարձուների խորհուրդն է [6, հոդված 21]: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Հայաստանի Հանրապետությունում գործող բուհերի մեծամասնությունը կազմակերպչական ձևով հիմնադրամներ են՝ բուհի կառավարման բարձրագույն մարմինը ևս հոգաբարձուների խորհուրդն է (կամ բուհի խորհուրդ):

Հարկավոր է նշել, որ բուհերի կառավարման բարձրագույն մարմիններում ներկայացված են բուհի պրոֆեսորադասախոսական անձնակազմը (քսանհինգ տոկոս), ուսանողները (քսանհինգ տոկոս), ՀՀ կառավարության առաջադրած անդամները (քսանհինգ տոկոս) և լիազոր մարմնի կողմից առաջադրված անդամները (քսանհինգ տոկոս): Բուհի կառավարման բարձրագույն մարմնի ներքին (պրոֆեսորադասախոսական կազմի ու ուսանողների ներկայացուցիչներ) և արտաքին (ՀՀ կառավարության և լիազոր մարմնի՝ Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության ներկայացուցիչներ) անդամների ներգրավվածության մակարդակը ուղղակիորեն կապ ունի բուհի ինքնավարության մակարդակի հետ: Եվրամիության «ՏԵՄՂՈՒՍ» ծրագրի աջակցությամբ իրականացվող «ATHENA» (Եվրոպական հարևանության տարածաշրջանի բարձրագույն կրթական հաստատությունների ինքնավարության և կայունության խթանում) նախագծի շրջանակներում 2012-2015 թթ. գնահատվել է Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ինքնավարության մակարդակը չորս հիմնական ուղղություններով՝ կազմակերպչական, ֆինանսական, մարդկային ռեսուրսների և ակադեմիական: Ծրագրի շրջանակներում Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները կազմակերպչական ինքնավարության առումով գտնվել են համակարգերի «միջինից ցածր» համախմբում [7, էջ 11]: Ծրագրի զեկույցում ամրագրվում է, որ համեմատած համակարգերի մեծ մասի հետ՝ Հայաստանի բարձրագույն կրթական համակարգը կազմակերպչական հարցերում ենթակա է կառավարության կողմից զգալի միջամտության: Դրա ակնհայտ վկայությունն է այն պահանջը, ըստ որի՝ համալսարանի խորհրդի հիսուն տոկոսը կազմված է կառավարության և նախարարության ներկայացուցիչներից: Սա հակադրվում է եվրոպական այլ համակարգերին, որտեղ կարևորվում է, որ համալսարաններին թույլատրվի ազատորեն ընտրելու իրենց արտաքին անդամներին: Այն համակարգերը, որտեղ արտաքին անդամներն ազատորեն ընտրվել են համալսարանների կող-

մից և ներգրավվել դեկավար մարմինների աշխատանքներում, մի քանի տարվա ընթացքում արձանագրել են դրական փոփոխություններ, ու այս փորձառությունը դրականորեն է ազդել կրթական հաստատությունների զարգացմանը [7, էջ 11]:

1999 թ. ապրիլի 14-ին ընդունված «Կրթության մասին» ՀՀ օրենքի 28-րդ հոդվածի 10-րդ մասը սահմանում է, որ «Բարձրագույն ուսումնական հաստատության կառավարման մարմիններում անդամների թվի առնվազն քսանհինգ տոկոսն ուսանողներն են, որոնց առաջադրումն ու ընտրությունն իրականացնում է համապատասխան մակարդակի ուսանողական ինքնակառավարման ընտրովի ներկայացուցչական մարմինը՝ ուսանողական խորհուրդը» [5, հոդված 28]: Հարկավոր է արձանագրել, որ թեև դրություն որպես ուսանողների մասնակցության տոկոս սահմանվում է «առնվազն քսանհինգ» եզրույթը, որը ենթադրում է քսանհինգ տոկոսից ավելի մասնակցության հնարավորություն, Հայաստանի Հանրապետության որևէ բուհում ուսանողները քսանհինգ տոկոսից ավելի մասնակցություն չունեն կառավարման մարմիններում:

«Երևանի պետական համալսարան» հիմնադրամի կանոնադրության 29-րդ կետը սահմանում է, որ «ուսանողների կողմից ընտրված հոգաբարձուների խորհրդի անդամները կազմում են խորհրդի անդամների 25 տոկոսը»: Կանոնադրության 51-րդ կետը սահմանում է, որ «Երևանի պետական համալսարանի գիտական խորհրդի անդամների թվի քսանհինգ տոկոսը ուսանողներն են, որոնց առաջադրում է համապատասխան մակարդակի ուսանողական խորհուրդը, իսկ ընտրությունն իրականացնում է Երևանի պետական համալսարանի ուսանողական խորհուրդը»: Կանոնադրության 93-րդ կետը սահմանում է, որ «ֆակուլտետի գիտական խորհրդի անդամների թվի 25 տոկոսը ուսանողներն են, որոնց առաջադրումն ու ընտրությունն իրականացնում է ֆակուլտետի ուսանողական խորհուրդը» [3, էջ 7, 10, 15]:

Ներկայումս բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների կառավարման մարմիններում ուսանող անդամները ընտրվում են տվյալ հաստատության ուսանողական խորհուրդների կողմից: Օրինակ՝ Երևանի պետական համալսարանի ուսանողական խորհրդի կանոնադրության 5.17 կետը սահմանում է, որ բուհի կառավարման մարմիններում ուսանողների ընտրությունը կատարվում է տարբեր մակարդակների ուսանողական խորհուրդների առաջադրմամբ ուսանողական խորհրդի նախագահության կողմից, որը ուսանողական խորհրդի կառավարման կոլեգիալ մարմինն է [4, էջ 6]:

Հատկանշական է, որ բուհի կառավարման բարձրագույն մարմինը՝ հոգաբարձուների խորհուրդը, չունի մշտական հանձնաժողովներ ու մարմիններ, որոնք կարող են ապահովել որոշումների կայացման գործընթացի առավել հիմնավոր և պրոֆեսիոնալ բնույթը: Այդպիսի մարմիններ ունի, օրինակ, Երևանի պետական համալսարանի գիտական խորհուրդը՝ մրցութային մշտական հանձնաժողով, իրավական ակտերի նախագծերի մշակման և փորձաքննության մշտական հանձնաժողով, որակի ապահովման մշտական հանձնաժողով, գիտական խորհրդին կից ձեռնարկությունների հետ համագործակցությունը ապահովող մշտական հանձնաժողով, գիտական խորհրդին կից էթիկայի մշտական հանձնաժողով: Այդ բոլոր հանձնաժողովների կազմում ներգրավված են նաև գիտական խորհրդի ուսանող անդամների ներկայացուցիչները: Այս պարագայում պարզ է դառնում, որ ուսանողների մասնակցության հիմնական ձևաչափը նիստերի մասնակցության միջոցով որոշումների կայացման գործընթացին մասնակցելն է, որն արտահայտվում է հատկապես հոգաբարձուների խորհրդի և ֆակուլտետային խորհրդի դեպքում, իսկ գիտական խորհրդի դեպքում, այդ տարբերակից բա-

ցի, կիրառելի է նաև մշտական հանձնաժողովների միջոցով որոշումների կայացման գործընթացում ներգրավվածությունը: Մշտական մարմինների, հանձնաժողովների առկայությունը կառավարման խորհուրդների կազմում ապահովում է դրանցում ընդգրկված մասնակիցների առնվազն մասնագիտական համապատասխանությունը: Օրինակ, եթե հաշվի առնենք, որ հոգաբարձուների խորհուրդն ունի բուհի ֆինանսական միջոցները տնօրինելու (բյուջեի նախահաշվի, հաստիքացուցակի հաստատում և այլն) ու վերահսկելու (հաշվետվությունների ընդունում, պայմանագրերի վավերացում և այլն) լիազորություն, ապա առնվազն տվյալ ոլորտին առնչվող մասնագիտական հանձնախմբի առկայությունը տրամաբանական կլինի:

Թեև այժմ բուհերի կառավարման բոլոր մարմիններում ներգրավված են տվյալ բուհի ուսանողների ներկայացուցիչները, առկա են մի շարք խնդիրներ՝ կապված ուսանողների մասնակցության հետ.

1) չկան հստակ պահանջներ, որոնց պետք է բավարարեն կառավարման մարմիններում ընդգրկված ուսանողները,

2) մի շարք բուհերի դեպքում բացակայում են կառավարման մարմիններում ուսանողների ընտրության ու ներգրավվածության հստակ մեխանիզմները,

3) կառավարման մարմիններում ընդգրկված ուսանողները ոչ միշտ են նպատակային ու արդյունավետ կիրառում իրենց մասնակցությունը:

Առանցքային խնդիրներից մեկը նաև ուսանողների հետաքրքրվածության մակարդակն է: Խնդիրն առկա է ոչ միայն Հայաստանի Հանրապետությունում, այլև ամբողջ աշխարհում: Հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ ուսանողների ոչ մեծ տոկոսն է հետաքրքրված բուհական կառավարմանը մասնակցելով [8, էջ 9]:

Երևանի պետական համալսարանի ուսանողական խորհրդի կողմից իրականացված հարցումների համաձայն՝ հարցմանը մասնակցած 561 ուսանողներից 91-ը (հարցվածների 16.22 %) ուսանողների մասնակցության արդյունավետությունը Երևանի պետական համալսարանի կառավարման մարմիններում գնահատել է անբավարար, 50-ը (հարցվածների 8.91 %)՝ բավարար, 119-ը (հարցվածների 21.21 %)՝ լավ, իսկ 301-ը (հարցվածների 53.65 %)՝ գերազանց: Հարցման արդյունքները նաև փաստում են, որ որքան բարձր է կառավարման մակարդակը, այնքան ավելի գոհացուցիչ է ուսանող անդամների ներգրավվածության արդյունավետությունը:

«Բարձրագույն կրթության և գիտության մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը լուրջ փոփոխություններ է նախատեսում բուհերի կառավարման համակարգում: Հարկ ենք համարում նշել, որ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական դատարանը հակասահմանադրական ճանաչեց Ազգային ժողովի կողմից ընդունված «Բարձրագույն կրթության և գիտության» ՀՀ օրենքը և հարակից օրենքները, որոնք, ըստ Սահմանադրական դատարանի, խախտում են բուհի ինքնավարությունն ու ակադեմիական ազատությունը:

Ուսանողների՝ բուհի կառավարմանը մասնակցելու տեսանկյունից օրենքը ևս ուներ խնդրահարույց կետեր: Մասնավորապես օրենքի 26-րդ հոդվածի 3-րդ կետով սահմանվում էր, որ կառավարման խորհրդի 12 անդամները ձևավորվում են հետևյալ համամասնությամբ՝ մեկը՝ ուսանողության ներկայացուցիչներից, որին առաջադրում է բուհի ուսանողական խորհուրդը, չորսը՝ բուհի հիմնական ակադեմիական կազմից, որոնց առաջադրում է բուհի ակադեմիական խորհուրդը, մեկը՝ բուհի հետ համագործակցող կազմակերպություններից, որոնց ներկայացուցիչն առաջադրում է բուհի ակադեմիական խորհուրդը՝ ելնելով բուհի առանձնահատկություններից ու ոլորտային

ուղղվածությունից, վեցին՝ համապատասխան ոլորտի լիազոր մարմնի ղեկավարը՝ գործարարներից, կրթության, գիտության, մշակույթի կամ տնտեսության այլ ոլորտների ներկայացուցիչներից [2, հոդված 26]: Առաջարկվող տարբերակում ուսանողների մասնակցության տոկոսը քսանհինգից նվազում է մինչև ութ տոկոս:

Օրենքի 35-րդ հոդվածի 10-րդ և 11-րդ կետերով սահմանվում է, որ բուհում կարող են լինել ուսանողական ինքնակառավարման տարբեր մարմիններ: Այստեղ առնվազն չի հստակեցվում, թե ինչպես է տեղի ունենալու ուսանող անդամների ընտրության ու առաջադրման գործընթացը բուհի կառավարման մարմիններում [2, հոդված 10, 11]:

Եզրակացություններ: Ընդհանուր առմամբ հանգել ենք հետևյալ եզրահանգումներին: Կարող ենք փաստել, որ Հայաստանի Հանրապետությունում գործող օրենսդրական կարգավորումները, մասնավորապես 1999 թ. ապրիլի 14-ին ընդունված «Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի» 28-րդ հոդվածի 10-րդ մասը, որը սահմանում է կառավարման բոլոր մարմիններում ուսանողների քսանհինգ տոկոս մասնակցության պարտադիր բնույթը, հստակ սահմանում է ուսանողների ներգրավվածությունը բուհական կառավարման գործընթացներում, որը, սակայն, չի արտացոլվում Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն կրթության և գիտության մասին օրենքի նախագծում, որը հետ քայլ է բարձրագույն կրթության ոլորտում իրականացվող բարեփոխումներից: Թեև «Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն կրթության և գիտության մասին» օրենքի նախագիծը չի բացառում ուսանողների մասնակցությունը բուհերի կառավարման գործընթացում, սակայն առկա են մի շարք անհասկանալի ձևակերպումներ ու դրույթներ, որոնք ամբողջությամբ չեն կարգավորում առկա իրավիճակն ու խնդիրները: Թեև ներկայումս ուսանողներն ընդգրկված են կառավարման մարմիններում, սակայն առկա են մի շարք խնդիրներ՝ հիմնականում կապված մասնակցության ձևաչափերի, ուսանողների ընդգրկվածության, ընտրության պահանջների և այլ դրույթների հետ:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. «Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության մասին» ՀՀ օրենք, ՀՕ-62-Ն, 14.12.2004 թ.
2. «Բարձրագույն կրթության և գիտության մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծ
3. «Երևանի պետական համալսարան» հիմնադրամի կանոնադրություն, 22.12.2014 թ.
4. «Երևանի պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողական խորհրդի կանոնադրություն, 15.11.2018 թ.
5. «Կրթության մասին» ՀՀ օրենք, ՀՕ-297, 14.04.1999 թ.
6. «Հիմնադրամների մասին» ՀՀ օրենք, ՀՕ-516-Ն, 26.12.2002 թ.
7. Համալսարանական ինքնավարությունը Հայաստանում, ATHENA, Վերլուծություն և գործողությունների քարտեզ, Հայաստան, 2012-2015
8. Anna Planas, Pere Soler, Judit Fullana, Maria Pallisera and Montserrat Vilà, “Student participation in university governance. The opinions of professors and students”, Studies in Higher Education, 38 (4), 571-583, University of Girona, Catalonia, Spain
9. Towards the European Higher Education area: Communiqué of the meeting of European Ministers in charge of Higher Education in Prague, May 19th, 2001

ПРОБЛЕМА УЧАСТИЯ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ УПРАВЛЕНИЯ УНИВЕРСИТЕТОМ

Абаджян Хачик

Ереванский государственный университет, Армения

Аннотация

Ключевые слова: вуз, органы управления, Попечительский совет, Ученый совет, партисипативное управление, студенческое участие.

Эффективное управление высшим учебным заведением является необходимым условием обеспечения нормального развития сферы высшего профессионального образования. Участие студентов в органах управления высших учебных заведений чрезвычайно важно, так как студенты являются прямыми бенефициарами высших учебных заведений. Целью исследования является изучение аспектов и проблем участия студентов в процессах управления высшими учебными заведениями Республики Армения. Целью данной статьи является всестороннее исследование вопроса участия студентов в процессе управления вузом. Нами были изучены нормативно-правовые документы, регулирующие сферу, изменения, предложенные законопроектом «О высшем образовании и науке», которые предлагают существенные изменения в процессах управления высшими учебными заведениями. В рамках исследования были выявлены аспекты участия студентов в различных органах управления университетом и перспективы развития.

В целом мы пришли к следующим выводам. Можно констатировать, что действующие в Республике Армения законодательные нормы, в частности статья 28, часть 10 Закона Республики Армения от 14 апреля 1999 года, определяющая обязательный характер двадцатипятипроцентного участия студентов во всех органах управления, четко определяет роль студентов. Вовлечение в процессы управления системой высшего образования, что, однако, не отражено в проекте Закона «О высшем образовании и науке РА», что является отступлением от реформ, проводимых в сфере высшего образования. Студенты в настоящее время участвуют в работе руководящих органов, но есть ряд вопросов, в основном связанных с уровнем участия студентов, вовлеченностью студентов, требованиями отбора и другими положениями. Проект Закона «О высшем образовании и науке РА» не исключает участия студентов в процессе управления вузами, но есть ряд непонятных формулировок и положений, не регулирующих в полной мере сложившуюся ситуацию и проблемы.

THE PROBLEM OF STUDENT PARTICIPATION IN THE UNIVERSITY MANAGEMENT PROCESS

Abajyan Khachik

Yerevan State University, Armenia

Summary

Key words: Higher education institution, governing bodies, Board of Trustees, Scientific Council, participatory management, student participation.

Effective management of higher education institutions is a prerequisite for ensuring the normal development of the higher professional education sector. The participation of students in the governing bodies of higher education institutions is extremely important, as the students are the direct beneficiaries of higher education institutions. The aim of the research is to study the dimensions and problems of students' participation in the management processes of higher education institutions of the Republic of Armenia. The purpose of this article is to comprehensively study the issue of student participation in the university management process. We have studied the legislative-regulatory documents regulating the field, the changes proposed by the draft law on higher education and science, which offer significant changes in the management processes of higher education institutions. Within the framework of the research, the dimensions of students' participation in different governing bodies of the university and development perspectives were revealed. Overall, we have reached the following conclusions.

We can state that the legislative regulations in force in the Republic of Armenia, in particular Article 28, Part 10 of the Law on Education of the Republic of Armenia, adopted on April 14, 1999, which defines the mandatory nature of twenty-five percent participation of students in all governing bodies, clearly defines students. Involvement in higher education management processes, which, however, is not reflected in the draft law on higher education and science of the Republic of Armenia, which is a step back from the reforms implemented in the field of higher education. Students are currently involved in governing bodies, but there are a number of issues, mainly related to student participation rates, student involvement, selection requirements, and other provisions. The draft law on higher education and science of the Republic of Armenia does not exclude the participation of students in the process of governing universities, but there are a number of incomprehensible formulations, provisions that do not completely regulate the current situation and problems.

Получено: 01.04.2022

Рассмотрено: 10.04.2022

Принято: 16.04.2022

Received 01.04.2022

Reviewed 10.04.2022

Accepted 16.04.2022

378.1

DOI <https://doi.org/10.46991/educ-21st-century.v4.i1.209>

ԲՈՒՀԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԵՎ ԸՆԴՀԱՅՆՄԱՆ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԻ ՇՈՒՐՁ

Մակարյան Մարիամ

Վ. Բոյունովի անվան պետական համալսարան, Հայաստան

Ներածական: Կազմակերպական մշակույթ գոյություն ունի բոլոր կազմակերպություններում, այդ թվում՝ նաև բուհերում: Կազմակերպական մշակույթի առաջացումը, շարունակական զարգացումն ու կատարելագործումը կարող են համարվել բուհի ղեկավար կազմի կառավարչական հիմնական գործառնություններից մեկը: Կազմակերպական մշակույթը բուհում ձևավորում է բարենպաստ աշխատանքային հարաբերություններ ու արդյունավետ գործընթացներ, կանխորոշում կանոնադրական գործառնությունների իրականացումը և ռազմավարական նպատակների ու խնդիրների լուծման ուղիներն ու բուհի զարգացման հեռանկարները: Արդյունավետ աշխատանքային հարաբերություններն իրենց հերթին պայմանավորված են բուհի արտաքին ու ներքին միջավայրերի գործոններով, և վերջիններիս փոխազդեցությունը որոշիչ է բուհի գործունեության ընթացիկ ու հետագա զարգացման համար: Այդ գործոնները նպաստում են կազմակերպական մշակույթի այս կամ այն գործառնությունների առաջացմանը, թիրախային փոփոխմանը, շարունակական զարգացմանն ու կատարելագործմանը: Սույն հոդվածում կազմակերպական մշակույթի գործառնությունները ներկայացված են տարբեր հեղինակների և լավագույն օրինակների վերլուծության տեսանկյունից [10, էջ 11]:

Բանալի բառեր: Կազմակերպական մշակույթ, բուհի կազմակերպական մշակույթ, բուհի կազմակերպական մշակույթի գործառնություններ, գործառնությունների շրջանակ, բուհի կազմակերպական մշակույթի գործառնությունների զարգացման և ընդլայնման միտումներ: